

Sądy o sołectwach - Paula Kłucińska

Sołectwo jest jednostką pomocniczą gminy, której utworzenie umożliwia obowiązujące prawo. Opakowaniem prawa staje się praktyka, czyli zastosowanie przepisów oraz ich interpretacja (choć zdarza się, że to prawo musi gonić za praktyką). Gdzie poszukiwać informacji prawnych o sołectwach? Jaką moc mają poszczególne źródła informacji? Oto kilka wskazówek.

Źródła prawa

Poszukiwanie informacji o sołectwach należy rozpocząć od sięgnięcia do źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce. Zostały one wymienione w rozdziale III Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i należą do nich ustawy, rozporządzenia oraz akty prawa miejscowego. Źródłem prawa jest również obowiązujące nasz kraj prawo europejskie i międzynarodowe. Ustawa, rozporządzenie i akty prawa miejscowego obowiązują od momentu ich wejścia w życie, co następuje z chwilą ogłoszenia w oficjalnych [dziennikach urzędowych](#). Myśląc o sołectwach, najważniejszymi publikatorami są [Dziennik Ustaw](#) oraz [wojewódzkie dzienniki urzędowe](#). W pierwszym z nich można znaleźć przykładowo Ustawę o samorządzie gminnym, w drugim zaś statut gminy. Do ustaw i rozporządzeń można też zajrzeć w pomocniczym systemie przygotowywanym przez Kancelarię Sejmu - [Internetowym Systemie Aktów Prawnych](#). Z kolei uchwał rady gminy i zarządzeń wójta można szukać w Biuletynach Informacji Publicznej poszczególnych gmin.

Lektury podstawowe

Osoba chcąc zorientować się w podstawowych zasadach funkcjonowania sołectw, może zacząć od lektury następujących aktów prawnych:

1. Ustawa o samorządzie gminnym,
2. Statut gminy,
3. Statut sołectwa.

To w Ustawie o samorządzie gminnym przewidziano podstawę prawną do tworzenia sołectw czy wymieniono organy sołectwa i kluczowe warunki wyboru sołtysa. Także w tej ustawie przewidziano konieczność uchwalenia statutu sołectwa, w którym rada gminy ma uszczegółowić organizację i zadania organów sołectwa. W statucie sołectwa należy poszukiwać więc zasad zwoływania zebrań wiejskich czy sposobu głosowania nad funduszem sołeckim. Z kolei w statucie gminy można sprawdzić jakie są zasady łączenia czy podziału sołectw.

Pogłębianie wiedzy

Kolejnym krokiem może być poszerzanie i konkretyzowanie zdobytej wiedzy. Poszerzanie może polegać na sięganiu do kolejnych aktów prawnych, wiążących się z zagadnieniami, o których już przeczytaliśmy.

Przykładem niech będzie Ustawa o funduszu sołeckim czy uchwała rady gminy w sprawie zasad, na jakich sołtysom danej gminy będzie przysługiwała dieta. Konkretyzowanie pozwala zrozumieć lepiej znaczenie tekstów prawnych czy prześledzić wybrane przepisy na „życiowych” przykładach. W tym przypadku źródła informacji są niezliczone - mogą to być komentarze do ustaw, raporty organizacji społecznych, wyniki kontroli przeprowadzanych przez organy kontroli i nadzoru, artykuły zamieszczane w portalach samorządowych czy wreszcie stanowiska sądów.

Orzecznictwo sądowe

Cennych wskazówek na temat interpretacji poszczególnych przepisów prawa dostarcza orzecznictwo sądowe. Jest to zbiór orzeczeń (wyroków i postanowień) wydawanych przez sądy i trybunały. Sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, nic więc dziwnego, że tak chętnie sięgamy po nie wtedy, gdy polemizujemy na argumenty. Trzeba jednak pamiętać, że orzecznictwo nie jest źródłem obowiązującego prawa. Orzecznictwo może wzmocnić argument, ale trzeba uważać. Sądom zdarza się wydawać wzajemnie sprzeczne orzeczenia,

dlatego też po znalezieniu wyroku potwierdzającego naszą tezę należy rozejrzeć się chwilę dłużej i sprawdzić, czy nie istnieją przypadkiem stanowiska odwrotne. W miarę możliwości należy też powoływać się na orzeczenia prawomocne, aby mieć pewność, że sprawa została ostatecznie rozstrzygnięta.

Znacząca liczba spraw dotyczących gmin i sołectw trafia do sądów administracyjnych (wojewódzkie sądy administracyjne i Naczelny Sąd Administracyjny). Orzeczenia wydawane przez te sądy są publikowane i ogólnodostępne w [Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych](#). Niektóre sprawy dotyczące sytuacji sołtysów mogą też trafiać do sądów powszechnych (sądy rejonowe, okręgowe i apelacyjne). W tym przypadku orzeczeń można poszukiwać w [Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych](#).

Paula Kłucińska - prawniczka specjalizująca się w prawie do informacji, funduszu sołeckim i ustroju samorządów lokalnych. Przez wiele lat pracowniczka Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska oraz współpracowniczka przy projektach Fundacji im. Stefana Batorego czy Fundacji INPRIS - Instytut Prawa i Społeczeństwa.

